

Süt Mahremiyeti

İnsanlar arasında akrabalık bahşeden Allah Teala'ya hamd, akrabalığın hükümlerini beyan eden Resulü Peygamber Efendimize salât-u selam olsun.

Her çocuk anne sütüne muhtaç olarak doğar. Kuralı böyle koymuştur yüce yaratan. Teknolojinin bu denli gelişme kaydettiği günümüzde anne sütünün yerini tutabilecek herhangi bir gıda üretilemediği gibi, üretileceği yönünde bir işaret de söz konusu değildir. Çocukların anne sütüne olan ihtiyaçlarının karşılanması ise, bir vakıa olarak karşımızda durmaktadır. Kaldı ki; her annenin sütü çocuğuna yeterli olmayabilir. Veya çocuk annesinin memesini almayabilir. Ayrıca günümüzde çokça rastlanan erken doğumlarda anne sütünün temin edilememesi halinde çocukların ölüme maruz kaldıkları da bir gerçektir. Şu halde bu ve emsal durumlardan dolayı eskiden olduğu gibi günümüzde de süt emziren annelere gerçekten ihtiyaç duyulmaktadır.

Hiçbir özü bulunmayan annenin çocuğunu emzirmemesi dört mezhebin ittifakıyla caiz değildir. Süt, çocuğun gıdası olduğundan fakihler bu meseleyi nafaka bahsinde de ele almışlar ve annenin çocuğunu emzirmemesi durumunda babanın onu emziren bir kadın kiralaması gerektiğine hükmetmişlerdir. Annenin emzirmemesi bir özürden kaynaklanıyorsa günahkâr olmaz. Ancak özü bulunmadığı halde çocuğunu emzirmezse günahkâr olur. Görüldüğü üzere çocuğun süt ihtiyacını karşılamak annenin vazifesi olduğu gibi, gerektiğinde babanın da vazifesidir.

Fakihler süt emzirme meselesini, evlenmeye engel teşkil etmesi açısından "muharremet" bahsinde, Çocuğun nafakası olması açısından "nafaka" bahsinde ve sütanne kiralamak açısından da "kiralama" bahsinde ele almışlardır.

Çeşitli sebeplerle çocuklarını emziremeyen kadınların çocuklarının bir sütanneye verilmesi İslam'dan önce de uygulanan bir adetti. İslam'ın gelmesinden sonra da bu durum devam etmiştir. İslam, bir takım şartlar getirerek sütle ilgili ahkâmı düzenlemiş ve onaylamıştır. Nitekim Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) çocukluğunda sütannesi Halime validemize verilmiştir.

İslam, çocuğu annesinden başka bir kadının emzirmesi durumunda çocukla emziren kadın arasında hısımlığın oluştuğuna hükmetmiştir. Elbette bu, Allah Teâlâ'nın kullarına bahşettiği büyük bir nimettir. Şu kadar var ki; bu hısımlık, şahitlik yasağı, nafaka mükellefiyeti, varis olmak ve emsal hısımlık ilişkilerini doğurmaz.

Süt emzirmede ana gaye, çocuğun süt ihtiyacını gidermektir. Buna göre; çocuğun kadının memesinden emmesi durumunda mahremiyet meydana geldiği gibi, biberon ve emsali şeylerle sütün çocuğun midesine ulaştırılması durumunda da mahremiyet meydana gelir.

Süt emme ile meydana gelen hısımlığın evlenmeye engel teşkil etme sebebi:

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

حُرِّمَتْ عَلَیْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ
وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ وَالْأَخَوَاتُ الْأَخَوَاتُ الْأَخَوَاتُ
وَأُمَّهَاتُكُمْ اللَّائِي رَضَعْنَكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ مِنَ الرَّضَاعَةِ
وَأُمَّهَاتُكُمْ نِسَائِكُمْ وَرَبَّائِكُمْ اللَّائِي فِي حُجُورِكُمْ مِنْ
نِسَائِكُمْ اللَّائِي دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَإِنْ لَمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ
بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَیْكُمْ وَخَالَاتُكُمْ الْأَخَوَاتُ الْأَخَوَاتُ
أَصْلًا بِكُمْ وَأَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأَخَوَاتِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ
إِنْ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا

“Size şunlarla evlenmek haram kılındı: Analarınız, kızlarınız, kız kardeşleriniz, halalarınız, teyzeleriniz, erkek kardeş kızları, kız kardeş kızları, sizi emziren sütanneleriniz, sütkız kardeşleriniz, karılarınızın anneleri, kendileriyle zifafa girdiğiniz karılarınızdan olup evlerinizde bulunan üvey kızlarınız, -eğer anneleri ile zifafa girmemişseniz onlarla evlenmenizde size bir günah yoktur- öz oğullarınızın karıları, iki kız kardeşi (nikâh altında) bir araya getirmeniz. Ancak geçenler (önceden yapılan bu tür evlilikler) başka. Şüphesiz Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir.”

İbn Abbas, (Radiyellahu anh) Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)’in amcası Hz. Hamza (Radiyellahu anh)’nın kızı hakkında şöyle dediğini rivayet ediyor:

“0 bana helal olmaz. Nesepten haram olan, süt emmeden de haram olur. 0 benim sütkız kardeşimdir.”

Süt emziren kadının evli bekâr veya dul olması fark etmez. Ancak buluğa ermiş olması şarttır.

Sütün mahremiyet oluşturması için gerekli şartlar:

- Ne şekilde olursa olsun sütün çocuğun midesine ulaşması gerekir. Bu, memeden emme ile olabileceği gibi, biberon ve benzeri şeylerden içmeyle de olabilir. Buna göre; göze, kulağa ve vücudun bir başka yerine damlatılan süt ile süt hısımlığı oluşmaz.
- Çocuğun midesine ulaşan kadın sütünün su ve süt gibi olmayan başka bir madde ile karıştırılması durumunda süt hısımlığının oluşup oluşmadığı hususunda ihtilaf edilmiştir. İmam Ebu Hanife (Allah ona rahmet etsin)’ye göre; pişirmeksizin bir başka maddeyle karıştırılan süt, az da olsa çok da olsa hısımlık oluşturmaz. İmam Ebu Yusuf ve İmam Muhammed (Allah onlara rahmet etsin)’e göre; çokluğa itibar etmek gerekir. Çokluktan maksat sütün tadının değişip değişmemesidir.
- İmam Ebu Hanife, İmam Ebu Yusuf ve İmam Muhammed (Allah onlara rahmet etsin)’e göre; miktarı ne olursa olsun bir başka şeyle pişirilen kadın sütü hısımlığı sağlamaz. Zira bu gibi durumlarda yemek asıl kabul edilir.
- Hayvan sütüne karıştırılan kadın sütü, hayvan sütünden fazla olursa dört mezhebin ittifakıyla süt hısımlığı oluşur.
- Kadının sütü, bir başka kadının sütüyle karıştırılacak olursa İmam Ebu Yusuf ve İmam eş-Şâfiî (Allah onlara rahmet etsin)’ye göre; miktarlarının eşit olması durumunda her iki kadınla süt hısımlığı gerçekleşir. Eşit değillerse sütü fazla olan kadınla çocuk arasında süt

hısımlığı gerçekleşir. Bu görüş, İmam Ebu Hanife (Allah ona rahmet etsin)'den de rivayet edilmiştir.

- İmam Muhammed ve İmam Züfer'e bir de İmam Ebu Hanife (Allah onlara rahmet etsin)'den gelen farklı bir rivayete göre; birbirine karıştırılan kadın sütlerinin miktarlarına bakılmaksızın çocukla sütleri karıştırılan kadınlar arasında süt hısımlığı oluştuğuna hükmedilir.

Bir de şu var; esasen süt, babaya aittir. Yani doğumdan sonra gelen süt, hamile kaldığı kocasına aittir. Bu yüzden boşandıktan bir müddet sonra doğum yaparak iddetini tamamlayan kadın, bir başka adamla evlenir ve doğurduğu çocuğu emzirme esnasında bir başkasının çocuğunu da emzirecek olursa onun sütbabası yeni evlendiği kişi değil, kendisini boşayan önceki kocasıdır. Bu sebeple o çocuk, kadının ikinci kocasının kız kardeşi veya bir başka kadından doğacak kızıyla evlenebilir. Fakat kadının birinci kocası onun sütbabası olduğundan kız kardeşi de süt halası olur. Zira süt, kadında sütün oluşmasını sağlayan birinci kocaya aittir. Nitekim doğan çocuğun nesebi de ona aittir.

Süt hısımlığının oluşabilmesi için kadının sütü, çocuk tarafından en az bir defa alınmalıdır. İmam Ebu Hanife ve İmam Malik (Allah onlara rahmet etsin)'e göre sütün miktarının bir önemi yoktur. Az olsun çok olsun kadının sütünü bir defa almakla süt hısımlığı oluşur. Sahabe ve tabiinden çoğu bu görüştedir.

Şafiilere göre; süt hısımlığının oluşabilmesi, kadının sütünün farklı zamanlar da en az beş defa emilmesiyle gerçekleşir.

Çocukla ilgili şartlar:

Süt hısımlığının oluşma yaşının son sınırı hakkında müçtehit imamlar arasında ihtilaf vardır. İmam Şafiî, imam Ahmet b. Hanbel, İmam Ebu Yusuf ve İmam Muhammed (Allah onlara rahmet etsin)'e göre; süt hısımlığı, çocuk iki yaşını doldurmadığı müddetçe gerçekleşebilir. İki yıldan sonra gerçekleşemez.

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَ لَيْلَيْنِ أَوْ أَكْثَرَ ۚ لَهُنَّ أَجْرٌ ۚ وَالْأُمَّهَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَ لَيْلَيْنِ أَوْ أَكْثَرَ ۚ لَهُنَّ أَجْرٌ ۚ وَالْأُمَّهَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَ لَيْلَيْنِ أَوْ أَكْثَرَ ۚ لَهُنَّ أَجْرٌ ۚ

"Emzirmeyi tamamlamak isteyenler için- anneler çocuklarını iki tam yıl emzirirler[11]"

İmam Ebu Hanife (Allah ona rahmet etsin)'ye göre bu süre, otuz aydır. İmam Züfer (Allah ona rahmet etsin)'e göre ise, üç yıldır.

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor:

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهًا
وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا وَحَمَلُهُ وَفَصْلَتُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا

“Biz, insana anne babasına iyi davranmayı emrettik. Annesi onu ne zahmetle karnında taşıdı ve ne zahmetle doğurdu! Onun (anne karnında) taşınması ve sütten kesilme süresi (toplam olarak) otuz aydır[2]”

İmam Ebu Yusuf ve imam Muhammed (Allah onlara rahmet etsin) bu ayet-i kerime 'de zikredilen müddetin, hamileliğin en az müddeti olan altı ay ile birlikte otuz ay ettiği görüşündedirler. Dolayısıyla otuz aydan altı ay çıkınca iki yıl kalacaktır. Fetvada bu görüşle verilir.

Süt hısımlığı sebebiyle evlenilmesi haram olan kadınlar:

- Sütanne ve sütnineler. Sütninelerden maksat, hem sütannenin hem de sütbabanın yukarıya doğru anneleridir.
- Süt kız, kızının süt kız veya eşinin başka biriyle evliyken emzirdiği kız. Ancak sonuncu şıkta kişinin bu kızla evlenmesinin yasak olabilmesi için bu kıza süt emziren kadınla sadece nikâhlanmış olması yetmez, zifafa girmiş olması da gerekir.
- Süt kız kardeşler. Kişinin süt emdiği annesinden emen başka süt kız kardeş veya sütannenin nesep kızlarıyla ve baba bir süt kız kardeşlerle de evlenilmez. Şöyle ki bir kimsenin iki karısından biri bir erkek, diğeri de bir kız çocuğu emzirse bunlar baba bir süt kardeşler. Bu iki kadının aynı anda o kişinin nikâhında bulunmaları da şart değildir.
- Süt hala ve süt teyzeler.
- Karısının süt annesi ve sütninesi
- Sütbabanın nikâhlı hanımı
- Sütoğlunun veya süt torunların eşleri

İki süt hısımlığının aynı anda bir kişinin nikâhında bulunması da geçici evlenme engelidir. Buna göre iki kadından biri erkek kabul edildiğinde diğeri ile süt hısımlığı sebebiyle evlenmesi mümkün değilse bu iki kadın aynı anda bir kişinin nikâhı altında olamaz.

Süt hısımlığı sebebiyle evlenilmesi haram olan erkekler:

- Sütbaba ve süt dedeler
- Sütoğul, kızın ve oğlun sütoğul
- Süt oğlan kardeşler. Burada kastedilen sütannenin gerek nesep gerekse de sütoğludur.
- Süt dede ve ninelerin sadece oğulları yani süt amca ve süt dayı
- Kocasının sütbaba ve süt dedesi
- Sütannenin sütbabadan önceki veya sonraki eşi. Ancak bunun için sadece nikâh yetmez zifafa girmiş olmaları da gerekir.
- Süt kızının veya süt kız torunların eşleri

Allah Teala bizi bildirdiği hükümlere riayet edenlerden eylesin. Süt nedeniyle mahremi olan kişiyle evlenmeye aldırmayan toplum olmaktan sakındırsın.

HÜSAMETTİN VANLIOĞLU BAŞKANLIĞINDA FIKIH KURULU

[\[1\]](#) Bakara/233

[\[2\]](#) Ahkaf/15